

Stockholm i fågelperspektiv (alfabetisk)

8 april 2006

Det gällde ett releaseparty för *En skandalskrivare i nattrock och kalsonger*, en ny Strindberg-biografi för tvåtusentalet av himlastormaren Stefan Whilde i källaren på La Couronne i Malmö och folket frågade sig: vad fanns att tillägga efter Lagerkrantz och Myrdal? Nå, det låter jag vara osagt men delar av den lättöverskådliga publiken, inklusive undertecknad, hade främst hamnat i den här fascinerande fel lokalen (med välklädda middagsgäster över huvudet någonstans på markplan) för att ta del av Pär Thörns senaste textvidunder *Stockholm i fågelperspektiv (alfabetisk)* – d.v.s. första kapitlet i Strindbergs *Röda rummet*, men med alla ord i alfabetisk ordning.

Så kliv på, kliv på, mysmingel och litterära uppläsningar, fritt valda ur nationalskaldens digra repertoar. Whilde själv deklamerade mustigt och livfullt om Strindbergs ständiga aktualitet som sig bör och Bo Cavefors, Den Store, läste en bortglömd saga om blommor.

Så var det då dags för Pär Thörn, och resultatet finns glädjande nog förevigat på den här liveinspelningen. Vad som dock inte finns på skivan är de vitt spridda reaktioner som framträdandet väckte i lokalen.

Även om Stefan Whilde gjort en rejäl kraftanstängning för att slita ner vår svenska litteraturs överstehövding från finkulturens piedestal var det säkert inte riktigt denne autistiskt stammande Strindberg han hade haft i åtanke som alternativ.

Den artiga publiken delades raskt i två (eller tre eller fyra) läger varav majoritetens gruppering kännetecknades av ett nervöst stols-gnidande och besvärat klocktittande – och de hjärtliga applåderna kom sig nog i många fall främst av lättnad för att eländet var över. Arbetet var utträttat.

Vad säga om denne Thörn; den genrelöse outsidersn, fri från kottier och förstelnade uniformer? Det räcker att titta på hans kläder och frisyr för att få samma lätt skeva känsla som hans texter ger upphov till, balanserade precis på den där gränsen, det hela är väldigt välbekant, ja till

och med normalt, men är det inte något som är lite ... ja ... konstigt? Eller?

En varmhjärtad feel-good-provokatör som sällan intar den position omgivningen förväntar sig. Mannen som ständigt droppar odödliga one-liners som "Jag läser hellre en bra artikel om Volvo, än en dålig om nåt jävla industriband." eller "Nietzsche är filosofins Kajsa Varg – man tager vad man haver ..."

Thörn som oförtröttligt upprepat, och fortsätter att upprepa: **DET FINNS ETT ARBETE SOM MÅSTE GÖRAS, OCH NÅGON MÅSTE UTFÖRA DET!**

Denna till besatt gränsande intima koppling till *arbetet* som faktisk och fysisk handling går ständigt igen i Thörns text- och aktionskonst.

Det gäller inte bara det ständiga cirklandet runt folkhemmets maktapparat, Socialdemokratiska Arbetar (sic) Partiet som återfinns i så gott som alla Thörns texter. (Dock inte *Stockholm i fågelperspektiv*, men där å andra sidan ordet "arbete" sexfaldigt hamras mot trumhinnorna).

Det gäller inte minst det dagliga värvet

som brevbärare som också gav upphov till Thörns debutbok *Kändisar som jag har delat ut post till*. Och det gäller kanske framförallt i många av Thörns aktioner, om det så handlat om att gräva diken i Riddarhyttan, gräva ner brev till Anna Lindh i Malmömyllan, minutiöst undersöka Lunds Konsthalls hållfasthet med en metallstav eller binda fast alla föremål vid marken innan gravitationen upphör i Arvika.

Sedan Thörn mer och mer under senare år glidit över åt att arbeta med text har detta fokus på handling, aktion och arbete också integrerats i den litterära formen och metoden.

Ett perspektiv som inte minst kan appliceras på uppläsningen på den här skivan. Likt en hinderlöpare forcerar Thörn fram genom den strindbergska textmassan och när äggklockan ringer för tjugo minuter vid "kollegiet, kollegiet" känner man att han har mer att ge, hela vägen till ö och "övrigt", som sätter punkt för kapitlet i den kompletta versionen.

Nyttomoral är givetvis något helt annat. Och inget skulle vara det Thörnska universumet

mer främmande. Det handlar snarare om att staka ut bopålar för ett vidgat utrymme för det onyttiga infallet. Det finns saker som är så dumma så de helt enkelt måste genomföras. Den autistiska estetikens segertåg över Nordeuropa. Ett JA så gott som något. I aktionen bejakas texten och orden, lämnar det vita papprets törnrosasömn och kliver ut på gatorna, blir till handling, den aktiva positionens heroiska hållning, jajamän.

Vilka föregångare har Thörn till den här texten frågar sig den inbitne interpreten? Låt oss i handvändning hoppa över det akademiska vältrandet i gubbsperma och låta den specifikt samhällsengagerade svenska text/ljudtraditionen med Åke Hodell (vars stipendium mottogs av Thörn föregående år), Bengt Emil Johnson och Öyvind Fahlström hastigt passera i blickfångets periferi som ett gäckande spöke.

Jag tror Thörns stora inspiratörer finns betydligt närmare än så. I den solkiga och ständigt tärande kamp vi kallar vardagen. Mestadels ofrivilliga sådana, som telefonkatalogen, olika tråkiga register, klasslistor, utgångna tidtabeller.

Det är heller knappast Thörns första försök i den alfabetiska genren. Tidigare finns om inte annat ett mig veterligen endast i radio framfört verk, *Kalla handen*, vars råmaterial är hämtat från Universitetsbiblioteket i Lunds katalog över boktitlar på K.

Men handlar detta bara om "en kul grej" eller en antilitterär provokation? Självklart inte, även om dessa beskrivningar i någon mån är korrekta.

Strindbergs stockholmsvyer väcks åter till liv och blandas med rester av avlägsna svenskalektioner på gymnasiet, en bild tar sakta form utifrån sina beståndsdelar, och det ständigt gestalt-sökande mänskliga psyket går igång på högvarv för att självt återskapa ett linjärt sammanhang bland de yrvakna 1800-talsorden.

Och i slutändan har *Stockholm i fågelperspektiv* samma märkliga förmåga som Thörns mer egenhändigt plitade texter att på till synes ofarbara omvägar främmandegöra, och därmed tydliggöra, det som finns oss alldeles nära men som sjunkit undan i den vakna sömnens töcken sedan barnets blick grumlades av vana och slentrian.

Var och en har givetvis sin upplevelse av

Uddevallaschamanens mässande sekelskifteslitania. För egen del tycks det mig som om dik-taren eventuellt når sitt centrum någonstans vid "gråsparvarne, gråsparvarne, gråsparvarne".

Ett centrum nått, ett stycke frusen verk-lighet dekonstruerad, dissekerad och åter gjord överblickbar.

Vi vandrar upp ur källarmörkret på La Couronne och ut på gatorna, inandas friskheten i den lite småkyliga luften, lämnar litteraturen åt de glåmögda och välkomnar ett nyfött nu – "Detta nu som är genomsyrat av möjligheter" som Pär Thörn skriver i *Mutationer av Anna-Greta Leijon*. En annan text, en helt annan historia.

Adam Vilgot Persson

